

EIGENDOM
Vogelwerkgroep
Het Gooi en omstreken

Vogels kijken in de
Hautes Fagnes en Zuid-Limburg
in de voorjaren van
1998 en 2000

Vogels kijken in de
Hautes Fagnes en Zuid-Limburg
in de voorjaren van
1998 en 2000

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Postbus 1028, 1200 BA Hilversum

Uitgave: 121
Hilversum: december 2000

Subgroep Excursies

Erik Lam

© 2002 **Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.**

Overname van de gegevens is alleen toegestaan met bronvermelding en na schriftelijke toestemming van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

Inhoud

Inleiding	7
Gebiedbeschrijving	9
Excursies	11
Excursieverslagen	13
Kampeerweekend Hoge Venen doet vogelbloed sneller stromen	13
De Hoge Venen op rijm	14
Deelnemers (Hautes Fagnes + Zuid Limburg)	15
Literatuur	15
Dankwoord	15
Overzicht van de waargenomen vogelsoorten	17

Inleiding

Ter afwisseling van de kampen in kampeerboerderijen op de waddeneilanden worden er soms kampeerweekenden in eigen tenten gehouden. In het verleden zijn Winterswijk, De Peel en Zuid-Limburg daarbij de revue gepasseerd. Zo is er in 1998 een kampeerweekend bij de Hautes Fagnes (België) georganiseerd en in 2000 ook weer een kampeerweekend in Zuid-Limburg. Een belangrijk verschil met de boerderijkampen is dat er bij het kamperen geen centrale ruimte is en dat men zelf kookt. Het kamperen is daardoor wat individualistischer, doch vergt minder organisatie.

De meeste kampen worden een van de, qua vogelrijkdom onovertroffen, waddeneilanden gehouden. Het Lauwersmeergebied is de onbetwiste koploper met 149 soorten in één weekend. In het binnenland worden beduidend minder soorten gezien. Dit is eenvoudig verklaarbaar omdat veel steltloper- en eendensoorten daar nauwelijks gezien worden. In Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes kunnen echter juist weer soorten gezien worden die op de wadden of in het Gooi nauwelijks voorkomen. Daardoor is het aantrekkelijk dit soort gebieden af en toe te bezoeken. Het inhoudelijke accent tijdens de excursies van zowel het Hautes Fagnes- als het Zuid-Limburgweekend lag met name op het lokaliseren en herkennen van vogelgeluiden.

Dit verslag is een synthese tussen een regulier excursieverslag en het zo compleet mogelijk vastleggen van gegevens. Dit laatste lijkt enigszins uit de mode te raken. Vanaf deze plaats wil ik er voor pleiten aan de kampen een onderzoek of een thema te verbinden en in elk geval te bevorderen dat zoveel mogelijk waarnemingen per excursie opgeschreven worden: een vogelwerkgroep is immers een werkgroep.

Gebied	Jaar	Voorjaar	Najaar
Terschelling	1981	84	90
Mariapeel	1981	78	-
Ameland	1982	122	?
Schiermonnikoog	1983	136	125
Schiermonnikoog	1994	128	94
Vlieland	1996	119	101
Terschelling	1997	118	112
Hautes Fagnes	1998	96	-
Lauwersoog	1999	149	-
Schiermonnikoog	1999	-	125
Zuid-Limburg	2000	90	-
Ameland	2000	-	121

Tabel 1 Aantal waargenomen soorten per kamp

Gebiedbeschrijving

Ter voorbereiding voor de deelnemers op het weekend in de Hautes Fagnes is een artikel geschreven over de omgeving van het kampterrein (Lam 1997). Als achtergrondinformatie ten behoeve van dit verslag is dat artikel overgenomen.

In het weekend van 5-6-7 juni 1998 wordt er een kampeerweekend gehouden in Noordoost-België, nabij het befaamde gebied de 'Hautes Fagnes' (Hoge Venen). Globaal gezien ligt dit gebied tussen Eupen, Malmédy en Monschau, in het grensgebied van België en Duitsland. Het is een op zichzelfstaand gebied dat tussen de Eifel en de Ardennen in ligt en tevens het hoogste punt van de Benelux vormt (hoogste punt 693 m). Het kijken naar vogels is hier anders dan op de waddeneilanden. Er zijn geen vogelconcentraties waar we naar toe lopen of fietsen. Het wordt een kwestie van door een gebied heen wandelen en onderweg goed opletten of er wat te ontdekken valt. De omgeving waar we op excursie kunnen is grofweg in drie landschappen onder te verdelen: agrarisch gebied met de bebouwde kommen, steile beekdalen en bossen en de open hoogveengebieden. Deze worden achtereenvolgens besproken.

Agrarisch gebied

In dit gebied wordt met name veeteelt en bosbouw bedreven. Het landschap is kleinschalig met vele houtwallen, meidoornhagen, beekjes en grotere en kleinere bosjes. De wat oudere huizen zijn veelal volgens de zogenaamde vakwerkmethode gemaakt. In het oog springend zijn de metershoge strakgeknipte beukenhagen voor de boerderijen. Te verwachten soorten in dit landschapstype zijn: Europese kanarie, kramsvogel, rode wouw, wespendif grauwe klauwier, waterspreeuw, ijsvogel en geelgors. Het kampeerterrein ligt middenin dit landschapstype.

Beekdalen en bossen

Op diverse plaatsen binnen de heide andere landschapstypen, bevinden zich diep uitgesteten beekdalen. Allerlei geologische formaties komen hier mooi aan de oppervlakte. Een der steilste en diepste beekdalen van de Benelux bevindt zich op loopafstand van het kampeerterrein: het Warchedal bij de Reinhardstein. In botanisch opzicht is dit dal erg waardevol en de beekprik komt er ook in voor. Aan de randen van de veengebieden van de Hautes Fagnes liggen ook twee prachtige steile beekdalen: de Helle en de Getzbach. Deze ontspringen in het veen, waardoor het water bruinig gekleurd is. Vanaf Ternell (circa 30 minuten rijden met de auto) is een voettocht door beide dalen te maken. De bossen op de hellingen en op de plateaus bezitten vele kenmerken van de Midden-Europese bossen. De te verwachten soorten zijn: ijsvogel, waterspreeuw, fluitier, bergfluitier, notenkraker, vuurgoudhaantje, appelvink, taigaboomkruiper en zwarte specht. Hiernaast komen een aantal soorten in lage dichtheden voor. Deze zijn zeer de moeite waarde doch moeilijk te vinden: zwarte ooievaar, grijskopspecht, middelste bonte specht, draaihals, ruigpootuil, hazelhoen, oehoe, houtsnip en beflijster.

Hoogveengebieden

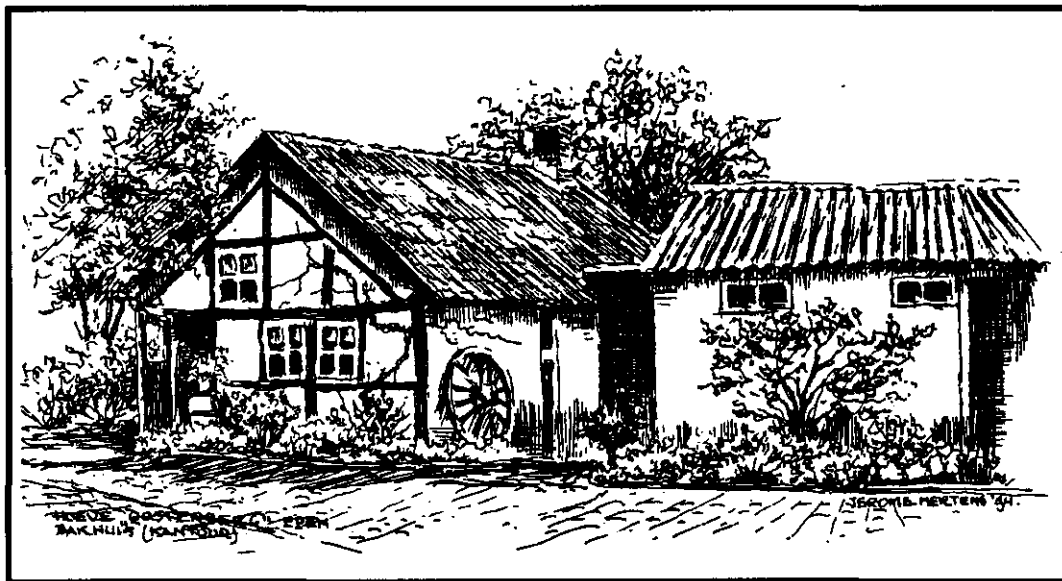
De huidige open hoogveengebieden zijn het restant van de eens zeer uitgestrekte veengebieden. Vanaf halverwege de 19^e eeuw zijn de veengebieden op grote schaal ontwaterd ten behoeve van de boshouw. Op enkele plekken is de veenlaag echter zo dik dat deze ontwatering gelukkig mislukt is. De gegraven greppels, die nu meestal in het bos liggen, kregen de eerste tientallen jaren zeer veel water te verwerken. Daardoor ontstonden er meanders waardoor de greppels soms een natuurlijk karakter kregen. Soms brandde een stuk bos af of verdronk, waardoor het veen weer vrij kwam. Het gebied is strikt reseruaat, hetgeen onder andere inhoudt dat dergelijke afgestorven bossen her en der te bewonderen zijn. In het veen ontspringen beekjes, er zijn veenputten en veenbulten en groeien her en der struwelen en bomen. Het gebied is met name landschappelijk erg fraai. Dit veengebied is het beste vanaf de Baraque Michel te bezoeken (circa 15 minuten rijden vanaf de camping). Door het voedselarme karakter komen de vogels in lage dichtheden voor. De vogelbevolking is specifiek: klapekster, korhoen, velduil, paapje, tapuit, roodborsttapuit, nachtzwaluw, sprinkhaanrietzanger, boompieper en boomleeuwerik.

De omgeving van Eperheide in Zuid-Limburg, waar we in het voorjaar van 2000 kampeerden, wordt slechts globaal beschreven omdat vrijwel iedereen het gebied wel kent. Het is een heuvelachtig landschap

met veel kleine landschapselementen in de vorm van rijen knotbomen (niet alleen wilg, ook eik, haagbeuk, etcera), veel bebouwing in de vorm van boerderijen en dorpjes, bossen op de plateaus en onderin de dalen beekjes waarvan de Geul de belangrijkste is.

Ligging, kaarten

Uitvalsbasis in het voorjaar van 1998 was Camping Anderegg bij Robertville (België). In het voorjaar van 2000 werd er gekampeerd op Camping Oosterberg in Epen, Zuid-Limburg. Beide campings lenen zich uitstekend voor het maken van voettochten vanaf de camping. Gebieden die wat verderop liggen kunnen per auto bereikt worden.

Hoeve Oosterberg, Epen

Excursies

De excursies zijn te voet gemaakt. De volgende gebieden zijn bezocht:

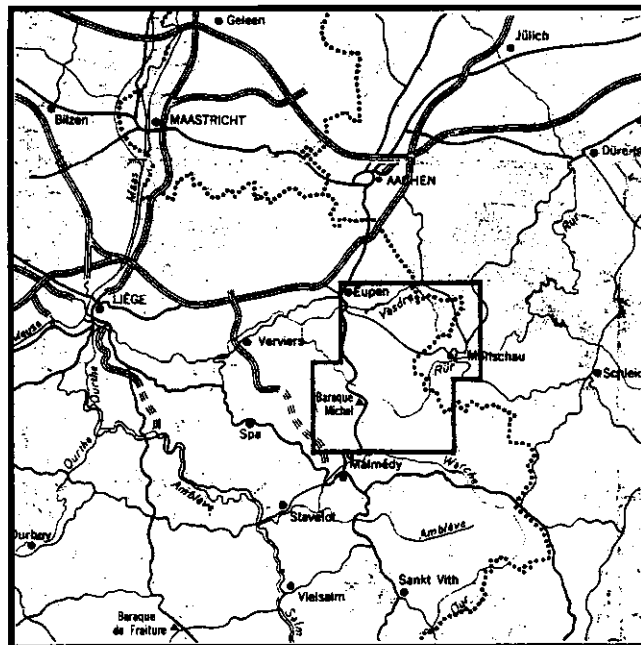
Hautes Fagnes:

Een looptocht van de Baraque Michel via de Helle naar de Herzogenhügel en dan via een verharde weg terug naar Clefaye, Kaltenborn, Botrange en weer de Baraque Michel. Een looptocht van Haus Ternell, via de Helle naar de Brandberg, daar de weg oversteken, via de Getzbach naar Bennetchen, Rotenbüchel, Getzbach en weer naar Haus Ternell.

Omgeving Robertville:

Warchedal:

Het 120 m diepe Warchedal is bezocht tussen de Reinhardstein en Bevercé. Er is zowel langs de beek (de Warche) als door de steile hellingbossen gelopen (zowel de noord- als de zuidhellingen).

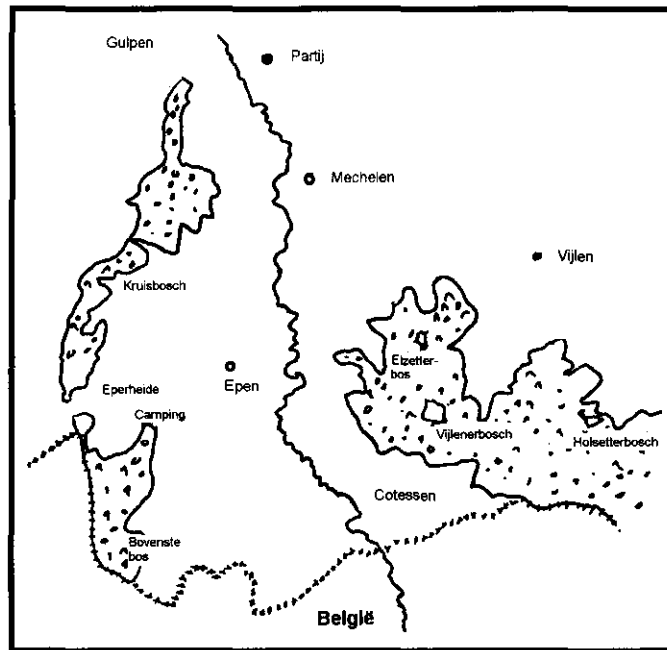

Globale ligging Hautes Fagnes

Zuid-Limburg:

Bemelen, het Bovenste Bos, Cotessen, het Elzetterbosch, omgeving Epen, de Geul, Gulpen, het Holsetterbosch, het Kruisbosch, Mechelen, de Sint Pietersberg en het Vijlener Bosch.

Op de terugweg vanuit de Hautes Fagnes op 13 mei 2000 is de loodgroeve van Plombières bezocht. Dit leverde honderden zinkviooltjes en een koninginpage op. De wandeltocht langs de Geul bij kampeerboerderij 'Het Zinkviooltje' (Epen) leverde na enig speurwerk één pol zinkviooltjes op.

Globale ligging bezochte gebieden in Zuid-Limburg, voorjaar 2000.

Excursieverslagen

Diverse mensen hebben van het Hautes Fagnesweekend aantekeningen gemaakt Hieronder drie bloemlezingen:

Kampeerweekend Hoge Venen doet vogelbloed sneller stromen

Freek Beffers hield een dagboek bij van het voorjaarsweekend bij de Hautes Fagnes en publiceerde zijn ervaringen in De Korhaan (Beffers 1998).

Donderdag 4 juni 1998

Omstreeks 11:00 uur vertrekken Ben den Hoed en ik richting 'Hautes Fagnes', de Hoge Venen in België. Dankzij een goede routebeschrijving, arriveren we 's middags half drie via Robertville op camping Anderegg. Er schijnt een lekker zonnetje en er zit al een groepje vogelaars (woensdagstarters) in korte broek een eitje te bakken. Joke heet ons welkom en geeft de kampeer-richtlijnen: 'direct de tent opzetten, want we gaan vanmiddag onder leiding van Erik Lam er op uit om de grauwe klauwier te zoeken'. Een prachtige wandeling veel zon en bermen vol bloeiende wilde planten. Wat vogels betreft een stil uur en geen grauwe klauwier. In de avond gaan we een potje koken en daarna een wandeling maken. Dicht bij de camping langs een beek, omgeven door beschermde weidegronden, een bloemenpracht, waaronder de gevlekte orchis. Om 21:30 uur hebben we een bespreking en besluiten om vrijdagmorgen 11:00 uur met de eerste excursie te beginnen. Mensen die vrijdagochtend arriveren kunnen dan mee.

Vrijdag 5 juni 1998

Om 9:30 uur worden de kaarten opgevouwen en de routes bepaald. We worden in vier groepen verdeeld en Erik geeft aan welke excursieleider met welke groep meegaat. Soms onderbreekt hij zijn uitleg om ons te wijzen op een overvliegende appelvink of een zingende Europese kanarie. Om het hele natuurpark over te steken (circa 15 km) rijden twee groepen met zes auto's als volgt: Groep A rijdt in drie auto's naar een parkeerterrein aan de westzijde (Ternell). Groep B rijdt in drie auto's naar een parkeerterrein aan de oostzijde (Baraque Michel). Halverwege de wandeling kunnen dan de autosleutels worden geruild! Onze groep start met Adrie als excursieleider. Het is prachtig weer en overal zingen boompiepers afgewisseld door een gekraagde roodstaart. Hoog in de lucht houden twee boomvalken onze aandacht gevangen. Later zien we een rode wouw, een buizerd en een sperwer. Na circa drie uur te hebben gewandeld, houden we een stop aan de bosrand. Het is behoorlijk warm: hebben we daarom de verkeerde richting genomen? Aan het eind van de middag weten we zeker dat we elkaar hebben misgelopen. Dankzij de mobiele telefoon van één van ons zijn we toch nog op de camping teruggekomen. Het was een prachtige tocht met veel afwisseling van bos en open terrein.

Zaterdag 6 juni 1998

Vertrek 7:30 uur. Vandaag gaat de wandeling langs steile beekdalen: de Helle en de Getzbach. De zwartkop, tuinfluit, zwarte mees en vuurgoudhaantje laten zich goed horen. Een overvliegende notenkraker doet ons vogelbloed sneller stromen. Bij een steengroeve zien we de grote gele kwikstaart en de witte kwikstaart. Het verschil in geluid is goed te horen: de grote gele kwikstaart zingt 'tsissit- tsissit', en de witte kwikstaart zingt 'tsik-tsik'. Tijdens de middagstop zien we sporters 'abseilen'. Na de pauze gaan we langs een beek op zoek naar de waterspreeuw. De eerste mensen zien hem in een flits. Later wordt er ook nog een witgatje gezien. Door de schrik valt een thermosfles in de beek die stroomopwaarts weer wordt opgevist. 's Avonds wordt ons verzocht om half tien bij elkaar te komen op de camping. Er wordt wat gedronken en Joke van Velsen krijgt een kluut aangeboden op ware grootte. Tevens krijgt ze een foto van een klutenfamilie aangeboden. Ze is hier zeer blij mee. Het was leuk dat iemand dit voor Joke geregeld had.

Zondag 7 juni 1998

Om half acht maken we met Adrie een rustige wandeling in de omgeving. We zien een paar jonge kramsvogels en een fluit. Het fluitjong dat we zagen werd eerst voor een fitis aangezien. Verder nemen we nog waar: boomkruiper, kneu, Kieviten, goudhaantje, gele kwikstaart en grasmus. Om 12:00 uur gaan we naar de camping terug. De eerste regendruppels vallen. Om 13:00 uur besluiten Ben en ik de bagage in de auto te brengen en de tenten maar nat op te rollen. Door de stromende regen komt er niet veel van afscheid nemen terecht. Het is wel een zeer geslaagd weekend geworden. Hartelijk dank aan diegenen die de organisatie voor hun rekening hebben genomen.

De Hoge Venen op rijm

Joke van Velsen heeft haar gevoelens van het weekend als volgt in De Korhaan weergegeven (Van Velsen 1998):

De Hoge Venen op rijm

We moeten eens naar de Hoge Venen Joke, zei Erik Lam,
Ik dacht er het mijne van.
Elk jaar kwam Erik er wel een keer op terug,
Op Terschelling reageerde ik nog wat stug.

Maar een plan werd toch bedacht.
Vorig jaar augustus, en het was meer dan ik had verwacht!
De voorexkursie werd een succes,
Erik Lam gaf ons zeer deskundig les.

Alle campings in de buurt zijn bekeken,
Voor camping Anderegg zijn we bezweken.
Meteen vastgelegd voor volgend (1998) jaar.

Routes werden nog bekeken en sommige verkend,
Zo waren wij al een beetje bekend.
Vrijdagmorgen om 10.00 uur, in korte broek en wandelschoenen aan,
Vermelde Erik waar iedere groep naar toe zou gaan.

De routes waren uitstekend bedacht,
Helaas de paden niet altijd waar we ze hadden gedacht.
Echter het weer was buitengewoon,
En het gebied zo wonderlijk schoon!

Heel anders dan onze eigen natuur,
Hiervoor moesten wij naar onze Zuiderbuur.
De rust, de stilte, het weidse veen,
Met soms een knuppelpad er doorheen.

Denk nou niet dat het allemaal vanzelf ging,
Sommigen van ons gingen er tot hun knieën in.
Met de tong op onze schoenen, want het was heet,
Kostte het ons menig druppeltje zweet.

Onze excursieleiders hielpen zoals altijd enorm,
Ze waren weer bijzonder goed in vorm!
Adrie, Jan, Ben, Gerard, Geert, Hugo, Erik, Bertus en Piet,
Zonder jullie deskundige hulp redden wij het niet!

Zondagmorgen onze laatste wandeling,
Helaas kwam in het weer grote verandering.
Het water kwam met bakken uit de lucht,
Ons weggaan leek wel op een vlucht

En druipnat zeiden wij tegen elkaar,
Het is geweldig geweest, tot volgend jaar!

Deelnemers (Hautes Fagnes + Zuid Limburg)

C. Alten, J. Alten-Douma, F. Beffers, H. Boelens, P. Boontje, Mw. Boontje-van de Brink, B. van de Brink, T. Bijkerk, L.A. van Daalen, A.G. van Daalen-Hemmes, J. van Dijk, N. van Dijk, R.M. van Dijk, Hr. Douma, J. de Dreu, N.J. Dwars, L.J. Dwars-van Achterbergh, L. Esmeijer, H. Hepp, I. Hilhorst, T. Hilhorst, B. den Hoed, J.F.T. van Hooft, C. Hoogeboom, A.C.A.M. Kerkhof, P. Keuning, D. van Kleef, T. de Koning, M.M. Kraal-Bijkerk, E. Lam, F. Landman, H.J. van de Leen, M. van de Leen-Sintmaartensdijk, J.P.M. Marx, G.M. Meedendorp, G. Mijnhout, J.K. Nijhof, G. Notenhoom, I. van Oorschot, M. Prins, J.M. Sevink, A. Schreppers, P. Spoorenberg, H.L.S. Sterk, E.H. van Stigt-Thans, H. Uylenburg, T. Uylenburg, J.J.M. van Velsen, R. Veltkamp, A.P. Vermeule, B.J.P. Vermeulen, D. Vermeulen-Erftemijer, D. Volman, T. Volman, H. Vos, H. Weenen, J. Willemze, R. Wilms, F. Wilms-Schopman, R. Zijlstra.

Literatuur

Beffers, F. (1998): Kampeerweekend Hoge Venen doet vogelbloed sneller stromen. De Korhaan 32(4):106-107.

Ewijk, T. van (1981): De Hoge Venen een oerbos van gradden en biezen. Grasduinen januari 1981.

Lam, E. (1997): Voorjaarsweekend '98 in België,. De Korhaan 31(4):104-105.

Velsen, J. van (1998): De Hoge Venen op Rijn. De Korhaan 32(4):107.

Dankwoord

Freek Beffers, Bertus van den Brink, Ricardo van Dijk, Dick Jonkers en Douwe van Kleef voor aanvullingen, medewerking of kritische opmerkingen op de concept-tekst. Joke van Velsen uiteraard bedankt voor al haar inzet bij het organiseren van de kampen.

Overzicht van de waargenomen vogelsoorten

Dodaars

12 mei 2000: 1 paar aanwezig in de plas van de ENCI-groeve bij de Sint Pietersberg.

Aalscholver

6 juni 1998: 3 exemplaren overvliegend bij Robertville.

13 mei 2000: 1 exemplaar overvliegend bij Eperheide.

Blauwe Reiger

5 juni 1998: 1 exemplaar bij het stuwmeer van Robertville.

14 mei 2000: 2 exemplaren overvliegend bij Eperheide.

Ooievaar

6 juni 1998: 1 exemplaar overvliegend bij Robertville.

Zwarte ooievaar

6 juni 1998: 1 exemplaar rondvliegend bij steengroeve Warchedal.

13 mei 2000: 1 exemplaar zittend en poetsend op hoge boomstronk langs de Helle in de Hautes Fagnes.

Wilde Eend

5-7 juni 1998: diverse exemplaren aanwezig bij het stuwmeer van Robertville en langs de Warche bij Malmédy.

12-14 mei 2000: diverse exemplaren aanwezig in de Geul bij Mechelen, Epen en Cotessen.

Buizerd

5-7 juni 1998: algemeen voorkomend bij Malmédy, Robertville en in de Hautes Fagnes.

12-14 mei 2000: algemeen voorkomend en doortrekkend in Zuid-Limburg.

Wespendief

5 juni 1998: 1 exemplaar schroevend bij Robertville.

12 mei 2000: 1 ex. tussen 4 buizerds boven Mechelen.

14 mei 2000: 1 ex. met balts aan de dorpsrand van Mechelen.

Rode Wouw

5 juni 1998: 1 exemplaar bij de Baraque Michel.

6 juni 1998: 1 exemplaar bij Walk en later nog één bij Robertville.

14 mei 2000: 1 ex. bij Mechelen.

Slechtvalk

14 mei 2000: 1 exemplaar overvliegend bij Holset (bij Vaals).

Boomvalk

5 juni 1998: 1 exemplaar overvliegend bij Robertville.

5 juni 1998: 2 exemplaren boven het veen bij de Baraque Michel.

14 mei 2000: 1 exemplaar overvliegend bij Cotessen.

Torenvalk

5 juni 1998: 1 exemplaar biddend bij Robertville.

6 juni 1998: 1 exemplaar aanwezig in het open gebied langs de Helle in de Hautes Fagnes.

12 mei 2000: 1 exemplaar biddend bij Geul bij Mechelen.

- 13 mei 2000: een paartje broedend in een holte van de Bemelerberg bij Bemelen.
- Sperwer**
 5 juni 1998: 1 exemplaar boven het veen bij de Baraque Michel.
 6 juni 1998: 1 exemplaar in bossen langs de Helle, Hautes Fagnes. 1 exemplaar gezien vanaf Herzogenhügel, Hautes Fagnes.
 14 mei 2000: 1 exemplaar Vijlener Bossen.
- Havik**
 6 juni 1998: 1 exemplaar in bossen bij Herzogenhügel.
- Visarend**
 5 juni 1998: 1 exemplaar overvliegend bij Bevercé.
- Fazant**
 5 juni 1998: 3 exemplaren in weiland bij Robertville.
 12 mei 2000: 1 exemplaar bij houtwal langs de Geul bij Mechelen.
- Korhoen**
 6 juni 1998: de zeer herkenbare uitwerpselen gevonden in het veen langs de Helle (deze soort niet bij het totaal aantal opgeteld)
- Waterhoen**
 7 juni 1998: 1 exemplaar in het Warchedal.
 14 mei 2000: 1 exemplaar langs de Geul bij Mechelen.
- Meerkoet**
 6 juni 1998: 2 exemplaren in stuwmeer bij Robertville.
 13 mei 2000: 4 exemplaren bij de Geul bij Mechelen.
 15 mei 2000: 2 exemplaren bij Cotessen.
- Kievit**
 5 juni 1998: 4 exemplaren overvliegend bij Robertville.
 13 mei 2000: 2 broedparen aanwezig in de weilanden langs de Geul bij Epen.
- Houtsnip**
 5 juni 1998: 1 exemplaar baltsend boven kapvlakte Moheuse Fagne in de Hautes Fagnes.
 12 mei 2000: 1 exemplaar 's nachts overvliegend Camping Oosterberg.
- Bosruiter**
 6 juni 1998: 1 exemplaar aanwezig langs beek de Warche.
- Witgatje**
 6 juni 1998: 1 exemplaar langs de Warche bij de steengroeve aanwezig. Deze soort betreft hetzelfde exemplaar als de bosruiter. Sommigen houden echter vol dat het géén bosruiter doch een witgatje was.
- Kokmeeuw**
 6 juni 1998: 2 exemplaren aanwezig bij stuwmeer Robertville.
 15 mei 2000: 3 exemplaren over de Maas bij Maastricht vliegend.
- Holenduif**
 5-7 juni 1998: regelmatig exemplaren gezien bij Robertville en in de Hautes Fagnes.
 13-15 mei 2000: regelmatig exemplaren gezien bij Epen en bij de Vijlener Bossen.

Houtduif

5-7 juni 1998: regelmatig exemplaren gezien bij Robertville, het Warchedal en in de Hautes Fagnes.
13-15 mei 2000: in Zuid-Limburg algemeen aanwezig.

Zomertortel

5-7 juni 1998: regelmatig exemplaren gezien en gehoord bij Robertville en in het Warchedal.
13-15 mei 2000: regelmatig exemplaren gezien en gehoord in Zuid-Limburg.

Turkse Tortel

5-7 juni 1998: in alle bebouwde kommen in en rond Robertville aanwezig.
13-15 mei 2000: in bebouwde kommen en op boerenerven overal aanwezig.

Koekoek

5-7 juni 1998: overal rond Robertville, in het Warchedal en in de Hautes Fagnes aanwezig.
13-15 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Stenuil

14 mei 2000: vanaf het kampterrein Eperheide 3 mannetjes horen roepen.

Bosuil

5 juni 1998: 's nachts 1 mannetje in het Herzogenwald, Hautes Fagnes (beantwoorde roep van ruigpootuil op cassetterecorder, ruigpootuil helaas niet.
6 juni 1998: 1 mannetje vanaf het kampterrein horen roepen.
13 mei 2000: 1 paartje broedend in een holte van de Bemelerberg bij Bemelen, minimaal 1 jong op het nest.
14 mei 2000: vanaf het kampterrein Eperheide 2 mannetjes horen roepen.

Oehoe

14 mei 2000: in de ENCI-groeve bij de St-Pietersberg 1 adult en 3 pulli aanwezig.

Gierzwaluw

5 juni 1998: in de bebouwde kom van Robertville broedend aanwezig.
6 juni 1998: zeker 3 broedparen aanwezig in Haus Ternell in de Hautes Fagnes.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg overal foeragerende exemplaren aanwezig.

Boerenzwaluw

5-7 juni 1998: rond Robertville en in de Hautes Fagnes overal foeragerende exemplaren aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg overal foeragerende exemplaren aanwezig.

Huiszwaluw

5-7 juni 1998: rond Robertville overal foeragerende exemplaren aanwezig.
12 mei 2000: in Mechelen-Zuid ongeveer 20 nesten aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg overal foeragerende exemplaren aanwezig.

Oeverzwaluw

12 mei 2000: langs de Geul bij Partij 10 foeragerende exemplaren aanwezig.

Ijsvogel

14 mei 2000: langs de Geul tussen Epen en Cotessen 1 exemplaar aanwezig, dat met voer sleepte.

Groene Specht

5 juni 1998: rond Robertville en bij het Warchedal aanwezig.
12-14 mei 2000: aanwezig in het Bovenste Bos, het Schweibergerbos en in de Vijlenerbossen.

Grote Bonte Specht

5-7 juni 1998: rond Robertville, in en bij het Warchedal en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg overal aanwezig.

Kleine Bonte Specht

12 mei 2000: in het Schweibergerbos 1 exemplaar.

Zwarte Specht

6 juni 1998: in de bossen langs de Helle in de Hautes Fagnes aanwezig.
13 mei 2000: in de bossen langs de Helle en de Getzbach aanwezig.

Grijskopspecht

13 mei 2000: 1 exemplaar bij Rotenbüchel in de Hautes Fagnes gehoord, iets later 2 vermoedelijke exemplaren gezien.

Veldleeuwerik

5 juni 1998: rond Robertville her en der aanwezig.
12-14 mei 2000: rond Epen her en der aanwezig.

Boompieper

5 juni 1998: rond Robertville schaars aanwezig.
6 juni 1998: in de Hautes Fagnes in de veengebieden massaal aanwezig.
12 mei 2000: bij de Kosberg (vlakbij Eperheide) 1 zingend mannetje aanwezig.

Graspieper

6 juni 1998: weilanden bij Mont Rigi (Hautes Fagnes) diverse zingende mannetjes aanwezig. Tevens die dag soms een overvliegend exemplaar in de Hautes Fagnes.
13 mei 2000: ook bij Mont Rigi aanwezig.

Heggemus

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Witte Kwikstaart

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en in het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Grote Gele Kwikstaart

5-7 juni 1998: langs de beken rond Robertville, de Helle in de Hautes Fagnes en in het Warchedal overal aanwezig.
12 mei 2000: langs de Geul bij Mechelen 1 paar, bij de visstuw van Epen 1 paar en bij de Volmolen bij Epen 1 paar.
13 mei 2000: langs de Helle en de Getzbach in de Hautes Fagnes diverse paren aanwezig.
14 mei 2000: langs de Geul bij Cotessen 1 paar.

Klapekster

6 juni 1998: 1 exemplaar in het veen bij de Baraque Michel in de Hautes Fagnes.

Grauwe Klauwier

5 juni 1998: 1 paar met twee jongen aanwezig in een weiland ten noorden van Malmédy.
6 juni 1998: 2 exemplaren aanwezig in takkenbossen bij Signal Botrange in de Hautes Fagnes.

Waterspreeuw

5 juni 1998: 1 adult met drie jongen aanwezig in beek bij Bevercé.
6 juni 1998: 1 adult exemplaar bij de Warche (in de buurt van de steengroeve) aanwezig.

Winterkoning

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Grote Lijster

5-7 juni 1998: in de bossen van de Hautes Fagnes her en der aanwezig.
13 mei 2000: in de bossen van de Hautes Fagnes her en der aanwezig.

Kramsvogel

5 juni 1998: rond Robertville in lage aantallen aanwezig.
7 juni 1998: bij de camping 1 exemplaar met jongen aanwezig. Merkwaardigerwijs in 2000 in Zuid-Limburg niet waargenomen.

Zanglijster

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Merel

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Tapuit

6 juni 1998: in de veengebieden van de Hautes Fagnes bij de Baraque Michel 1 exemplaar aanwezig.

Roodborsttapuit

6 juni 1998: in de Hautes Fagnes in takkenbossen 3 exemplaren aanwezig.

Paapje

6 juni 1998: in de Hautes Fagnes 1 exemplaar aanwezig.

Gekraagde Roodstaart

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes her en der aanwezig.

Zwarte Roodstaart

5 en 7 juni 1998: rond en in Robertville bij bebouwing overal aanwezig.
6 juni 1998: bij de Herzogenhügel en bij Ternell in de Hautes Fagnes aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg her en der aanwezig.

Roodborst

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Sprinkhaanrietzanger

6 juni 1998: langs de Helle in de Hautes Fagnes een zingend exemplaar aanwezig.

Bosrietzanger

5-7 juni 1998: rond Roberville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal her en der aanwezig.
12 mei 2000: langs de Geul bij Mechelen in wilgenstruweel 1 exemplaar zingend.

Spotvogel

7 juni 1998: bij de Reinhardstein, Warchedal 1 zingend exemplaar aanwezig.
12 mei 2000: 1 ex. zingend tussen het dorp Epen en camping de Driesprong.

Zwartkop

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Tuinfluit

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal her en der aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Grasmus

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Braamsluiper

5-7 juni 1998: in de groenvoorziening rond het kampterrein bij Robertville 1 zingend exemplaar aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg overal aanwezig.

Fitis

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Tjiftjaf

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Fluiter

5-7 juni 1998: in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal in de bossen vrijwel overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes in de bossen vrijwel overal aanwezig.

Bergfluit

7 juni 1998: in het Warchedal vlakbij de Reinhardstein op de zuidhelling 1 zingend exemplaar aanwezig.
13 mei 2000: langs de Helle, ter hoogte van Ternell, 1 zingend exemplaar aanwezig en langs de Getzbach, ten westen van de Rotenbüchel, 1 zingend exemplaar aanwezig.

Goudhaantje

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal in de sparrenbossen overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes in de naaldbomen overal aanwezig.

Vuurgoudhaantje

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal in de sparrenbossen overal aanwezig. Met name in de Hautes Fagnes zeer algemeen.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes in de naaldbomen overal aanwezig.

Grauwe Vliegenvanger

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Bonte Vliegenvanger

5 juni 1998: bij Robertville aanwezig.

Koolmees

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Pimpelmees

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Zwarte Mees

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig. Met name in de Hautes Fagnes zeer algemeen.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Kuifmees

6 en 7 juni 1998: in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal in lage aantallen aanwezig.
12 mei 2000: in het Schweibergerbosch aanwezig.
13 mei 2000: in de Hautes Fagnes aanwezig.

Glanskop

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal in loofbos aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal in loofbos aanwezig.

Matkop

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Staartmees

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes aanwezig.

Boomklever

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Boomkruiper

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Taigaboomkruiper

6 juni 1998: in de Grand Bongard langs de Helle in de Hautes Fagnes 1 exemplaar aanwezig.

Geelgors

5-7 juni 1998: rond Robertville, langs de randen van de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.
13-15 mei 2000: in Zuid-Limburg en langs de randen van de Hautes Fagnes aanwezig.

Rietgors

6 juni 1998: op enkele plekken in de Hautes Fagnes aanwezig.
12 mei 2000: langs de Geul 1 exemplaar aanwezig.

Appelvink

5-7 juni 1998: rond Robertville (onder andere bij de camping), in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal in klein aantal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg overal aanwezig. Rond en vanaf de camping de hele dag door overvliegend te zien.

Groenling

5-7 juni 1998: rond Robertville en bij het Warchedal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg overal bij dorpen aanwezig.

Putter

5-7 juni 1998: rond Robertville enkele exemplaren aanwezig.
13 mei 2000: in Zuid-Limburg langs de Geul bij Partij 1 paar aanwezig, ook zingend.

Kneu

5-7 juni 1998: rond Robertville overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg overal aanwezig.

Sijs

14 mei 2000: 1 exemplaar bij Mechelen.

Barmsijs

6 juni 1998: in de Hautes Fagnes diverse exemplaren aanwezig.
13 mei 2000: 1 exemplaar overvliegend Getzbach, Hautes Fagnes.

Europese Kanarie

5-7 juni 1998: op de camping in Robertville 1 zingend exemplaar aanwezig. Verder op diverse plaatsen rond Robertville aanwezig.
12 mei 2000: 1 zingend mannetje in Mechelen aanwezig.

Goudvink

6 juni 1998: in de bossen van de Hautes Fagnes her en der aanwezig.
12 mei 2000: 1 zingend mannetje in het Kruisbos.
13 mei 2000: 1 exemplaar in het Bovenste Bos bij Epen.

Kruisbek

6 juni 1998: in de bossen van de Hautes Fagnes op enkele exemplaren aanwezig.

Vink

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en in het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Huismus

5-7 juni 1998: in en rond Robertville en bij het Warchedal bij bebouwing aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg overal bij bebouwing aanwezig.

Ringmus

5-7 juni 1998: in en rond Robertville en bij het Warchedal bij bebouwing aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg overal bij bebouwing aanwezig.

Spreeuw

5-7 juni 1998: in en rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Wielewaal

14 mei 2000: langs de Geul bij Cotessen in populieren 2 mannetjes aanwezig, die elkaar continu achterna zaten.

Zwarte Kraai

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal her en der aanwezig.
12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes her en der aanwezig.

Roek

12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg overal aanwezig.

Kauw

5-7 juni 1998: rond Robertville her en der aanwezig.

12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg in klein aantal aanwezig.

Ekster

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.

12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.

Notenkraker

6 juni 1998: 1 exemplaar langs de Helle bij Noir Flohai aanwezig.

6 juni 1998: 1 exemplaar in het Warchedal bij de Reinhardstein aanwezig.

7 juni 1998: 2 exemplaren in het Warchedal aanwezig.

Vlaamse Gaai

5-7 juni 1998: rond Robertville, in de Hautes Fagnes en bij het Warchedal overal aanwezig.

12-14 mei 2000: in Zuid-Limburg en in de Hautes Fagnes overal aanwezig.